

ABONAMENTUL
 Pe un an . . . 28.— Cor.
 Pe jumătate an 14.— "
 Pe 3 luni . . . 7.— "
 Pe o lună . . . 2.40 "
Pentru România și străinătate:
 Pe un an . . . 40.— franci
Telefon
 pentru oraș și interurban
 Nr. 750.

REDACTIA

ADMINISTRATIA
 Strada Zrinyi N-rul 1/a
INSERTIUNILE
 se primesc la admini-
 stratie.
 Mulțumite publice și Los
 deschis costă șirul 20 fil.
 Manuscrise nu se in-
 napolază.

ROMÂNUL

Când se va încheia pacea...

Părerile unui fost diplomat german.
Arad, 25 Septembrie.

Un bărbat de stat german care în era Bismarck-Hohenlohe a ocupat o situație împreunată cu înaltă răspundere, a făcut declarații viu comentate de presă despre mersul războiului european și condițiile între cari se va încheia pacea. Chiar dacă aceste declarații au o bună doză de optimism și dacă este încă prematură o prevedere definitivă asupra felului cum se va aplană conflictul continental, luându-se în considerare autoritatea care le-a lansat, ele merită să fie cunoscute. Vor avea darul să arunce și o lumină asupra scopurilor pe cari le-a fixat Germania, războiului. (Le luăm după „Pester Lloyd”).

Fostul diplomat german declară că războiul nu va fi de scurtă durată. Situația insulară a Angliei și stările geografice și climatice ale Rusiei îndreptățesc prevederea asta, însă nu încapă îndoială asupra învingerii finale a armelor germane și austro-ungare, după cum nu încapă îndoială că acest război continental încă va angaja mase uriașe la jertfe de sânge.

Despre însemnătatea dreptului popoarelor și convenției de Haga bărbatul de stat german a enunțat: după tristele experiențe el nu mai atribuie mare importanță dreptului popoarelor, drept care numai atâta timp poate fi respectat cât este dată puțința de a-l valida. Din acest punct de vedere se pot formula condițiile păcii: pacea Europei trebuie să fie asigurată numai prin factorii de putere foarte reali. Dacă în decursul secolilor congresele de pace vor câștiga în autoritate, se va bucura orice om de cultură, deocamdată însă cuminte și conform logicii istorice să se creeze mijloacele de putere, ce întru cât e posibil, să asigure pacea popoarelor împotriva egoismului brutal și barbaric.

Consideră pe Anglia ca pe marea inovată a măcelăririi acesteia de oameni, pe acea Anglia care doria extirparea concurenților germani. Anglia trebuie să fie decimată în vre-un chip pentruca să nu mai poată fi periculoasă pentru pacea Germaniei și Europei. „Perfidul Albion” care, insuflețit de un egoism brutal, a tratat popoarele învinse ca obiecte de despoiere și a pricinuit atâta desordine și presiune în lume, trebuie să fie făcut inofensiv, nepericulos. Unele considerații cari sunt pentru Franța, nu pot fi avute față de Anglia. De sigur, sunt în Anglia partide și personalități distinte cari condamnă brutală politică mondială a Angliei, însă tot așa de puțin ca și în trecut au intervenit de data asta pentru evitarea catastrofei. Tocmai de aceea: continuă-ți soarte mersul! Germania trebuie să se cugete la viitorul său, și dacă oficiala Anglie vrea să-i sfârșim viitorul, Germania își face con-

cluziile fără considerare față de acea parte a lumii engleze care nu împărtășește politica oficială a Angliei. Are perfectă dreptate istoricul german Rohrbach când zice: „Nieder mit England!” S'a sfârșit cu domnia engleză în Egipt, Indii și Africa de sud!

Pentru Rusia fostul diplomat german acceptază următorul punct de vedere: Rusia își are locul numai în Estul european ca **putere asiatică**, deci trebuie scoasă din teritoriile sale apusene de azi. În interesul viitorului Europei centrale și al păcii popoarelor crede binevenită reînchegarea regatului polon, și alte schimbări teritoriale din imperiul rusesc ca de pildă **Basarabia**, Finlanda etc.

Dacă Franța după noua stare de lucruri în Europa și după amarele experiențe cu nesocotita sa politică externă de până acum va căuta să se alipască la Germania și Austro-Ungaria, nimeni nu-i va face greutăți pe noul drum.

După cele petrecute până acum Belgia va fi încorporată la Germania însă nu în felul Alsaciei și Lotaringiei, nu ca stat aliat cu drept în Reichstag și Bundesrath, ci ca stat care își rezolvă independent afacerile sale interne sub controlul cabinetului imperial, însă militărește va sta în cel mai strâns contact cu imperiul, astfel că în conflictele externe Belgia totdeauna va sta lângă Germania. Nu numai această încorporare a Belgiei este foarte necesară ci instituirea în străinătate a unei presecare să stea în serviciul politicii externe. Până acum Germania a făcut greșala de a se lăsa lipsită de această putere.

Înalta personalitate germană a stăruit apoi asupra însemnătății întâiei mari victorii raportată în Lotaringia de prințul de coroană bavarez Ruprecht. Remarcă aptitudinile militare ale prințului care este o personalitate puternică, crescută în spiritul timpului, iar poporul bavarez pune în ea frumoase speranțe de progres pentru Bavaria.

Simeon Bărnuz ca educator.

— Câteva din ideile și din faptele lui. —

Educator, în sensul cel larg, adevărat al acestui cuvânt, poate fi numai o personalitate omenescă din a cărei comoară de sentimente și de idei acumulate în sufletul zbuciumat de întrebările mari ale vieții, se revarsă vâpăi cari aprind în sufletele semenilor dorul după o viață mai puternică și mai curată decât aceea pe care o trăiesc și îndemnul de a se avânta la înălțimile ei. Aceste personalități nu sunt erudiți preocupați numai de soliditatea indistructibilă a clădirii lor științifice; viața lor e purtată de credințe. Gândul lor și fapta lor, zbuciumul unei vieți întregi de luptă și de suferințe — cu toate exagerările și rătăcirile ei aproape inevitabile — e prinosul adus la altarul acestor credințe.

Un educator în sensul acesta a fost Simion Bărnuz.

Cari sunt credințele cari au dominat și au îndreptat pe acest învățător cu sufletul aprins și

devotat? Nu găsec ele răsunset în sufletul nostru și acum?

Fără îndoială. Doar îl vedem în fruntea acelei mișcări înălțătoare, care — un strălucit exemplu de solidaritate și demnitate națională — ne-a dat încrederea în noi înșine și va rămânea astfel vecinic vie în amintirea neamului nostru. Aceasta însă nu cuprinde încă întreaga vrednicie a caracterului său. Căci Bărnuz nu e numai un suflet purtat de valurile unei frământări generale, izbutind să se facă într'un moment norocos glasul acestor frământări și disparând deodată cu ele. El a fost un om care își câștigase cu stăruință neînfrântă un crez social și politic, ce nu se schimbă deodată cu schimbările timpului nestatornic. Un om care nu e purtat de evenimente, ci e în stare să le provoace și să le îndrepteze rămânând însuși neclintit pe temelia convingerilor sale statornice. Acelaș crez ni-l vedește felul cum și-a ținut prelegerile în modestele încăperi străme ale gimnazului din Blaj, 3/15 Maiu al anului 1848 când, pe câmpia libertății, credințele acestui apostol al libertății naționale s'au întâlnit și s'au contopit cu nădejile poporului însetat de libertate și stăruințoarea muncă tăcută de propovăduitor al crezului național de pe catedra facultății de drept și a celei de filosofie la universitatea din Iași.

Ideile lui Bărnuz, cristalizate în aceste prelegeri și în operele scrise pe vremea aceasta, în pragul bătrânețelor sale, ni-l înfățișează ca pe un cugetător profund care privește lumea și îi urmărește desfășurarea evenimentelor dela mănăstirea și cu pătrunderea unor concepții filosofice întemeiate. Încerc, în următoarele, schițarea sumară a principiilor lui fundamentale cu deosebită atenție la școală și educație.

Omenirea, zice Bărnuz, nu e o masă omogenă de indivizi singuratici: oamenii; ci ea se compune din individualități colective: națiuni, și în fiecare caracterul ei fundamental deosebit de al celorlalte. Deosebirea aceasta se manifestă în limbă, obiceiuri și în toată bogăția de tradiții ale trecutului. Acestea sunt pentru ori care individ al națiunii elementul de viață. A înăbuși sau a perverti particularitățile naționale înăscute sufletului, e ca și cum ai răpi paserii zborul. „Națiunea” deci, „e opera naturii ca și individul”. De aceea ea are, chiar dela natură și drepturile elementare, pentru ori ce ființă vie: Dreptul de a-și păstra și apăra neștirbită viața: averea sufletescă și roșia — „care se întinde până unde se întinde națiunea cu limba ei predominantă”¹⁾ și care e o condiție mai importantă de viață națională decât „articoliile dietelor” și „diplomele regilor”²⁾. Dreptul de a se organiza și a se guverna independent, după cea mai bună socoteală a sa. Națiunile au însă și datoria de a-și îndeplini aceste drepturi în chipul cel mai potrivit pentru dezvoltarea calităților specifice, pe cari le-a coborât Dumnezeu în adâncul firii lor. Condițiile acestei dezvoltări sunt: unitatea națională, armonia deplină a claselor sociale cari toate trebuie să fie expresia unei necesități organice a întregii națiuni, îngrijirea conducătorilor pentru trebuințele sufletești ale neamului — ridicarea culturii, a calităților sufletului național — prin educație.

Neamul nostru întrunește puține din condițiile acestea. Trupul său e sfâșiat; numai o mică parte își conduce liberă destinele politice. În corpul națiunii noastre s'au furiașt străinii, aruncând „industria și comerțul român în servitute străină”³⁾. Clasa conducătoare stă prea departe, aproape izolată, de grosul națiunii și de aceea e expusă la atâtea rătăcirii în căutarea trebuințelor intelectuale, nesocotind cultura și educația națională într'atâta încât „una din piedecile educațiunii și a instrucțiunii Românilor e că Români din clasele supe-

¹⁾ „Funerariile lui Simeon Bărnuz” Iași 1865 pg. 37.
²⁾ „Dreptul public al Romanilor” Iași 1867 pg. 83.
³⁾ „Dreptul public” pag. 86.

Prețul unui exemplar 10 fileri.

riore nu se interesează de institutele educației și ale instrucției naționale; educația lor e străină, câștigată sau în țară dela străini sau în țări străine⁴⁾.

De anomalii acestea ne poate mântui și aduce la starea normală de viață națională numai respectarea principiului național pe toate terenurile. „Niciodată n'a fost mai neapărată pentru Români restituțiunea pe de-a întregul a principiilor naționale, decât chiar acum⁵⁾. Înțelegându-și rosturile lor de viață și adevărata lor menire, ca poporul la a cărui înzestrare natura a arătat o deosebită dărnicie, „Românii să-și cunoască starea în care se află astăzi față cu celelalte națiuni și să nu creadă decât numai în puterile lor proprii⁶⁾. Atunci numai vom fi făcut întâiul pas spre mântuire, căci „numai când vor începe Români a crede în sine-și atunci va începe și regenerarea lor națională⁷⁾” și se va îndrepta „conștiința cea căzută și rălăcită” a neamului nostru.

Nimic nu e mai păgubitor acestor tendințe de progres, decât falsificarea spiritului național prin înstrăinare, care introduce în viața culturală a neamului elemente nepotrivite cu firea lui. Dar cel mai efectiv mijloc de înstrăinare a sufletelor și educația greșită. Neamul acela ai cărui fii sunt nevoiți să-și caute toată hrana sufletului în școala altui neam propovăduitor al altui crez național e în continuă primejdie. De aceea e o datorință capitală a tuturor oamenilor de bine să nu cruțe nici o jertfă pentru înființarea a tot felul de instituții de cultură națională. „Multe bune s'ar putea face”, exclamă Bărnuț, dacă în vederea acestui scop „ar da mâna toți proprietarii cei mari ai țării” cum au făcut „pentru exemplul Ungurii cuminiții de experiență amară a unui indiferentism național în care au fost cufundați și ei mai înainte, îndelungă vreme⁸⁾”. Chiar și școala întocmită de noi însă, când organizatorii ei nu cumose sau nu tin seamă de firea și de trebuințele particulare ale poporului pentru care s'a făcut, e păgubitoare. De aceea conducătorii neamului nostru tocmai la împlinirea acestei datorințe, mai însemnate, a lor trebuie să porceadă cu cea mai mare pricepere și băgare de seamă, pentru ca școala să-și poată îndeplini menirea ei de focar al culturii naționale. Ea să cultive deci înțelegerea și iubirea pentru limba noastră, pentru obiceiurile noastre, pentru produsele sufletului nostru, pentru mărturiile vitejiei și ale vredniciei noastre; respect și pietate pentru bunele așezăminte strămoșesti ale Românilor. Acestea trebuie păstrate, și apărute împotriva spiritului civilizației europene celei „egoistice”, „despotice” și „materialiste”, care tulbură liniștea vieții noastre împăcate în modestia ei patriarhală, aducându-ne „luxul”, „corupțiunea”, lâcomia „cu toate urmările lor⁹⁾”. Școala să întărească „natura cea bună” — admirabilele însușiri morale și intelectuale — „a poporului român” și să facă din ele „adevărate puteri naționale¹⁰⁾”.

Cu un cuvânt, școala noastră să fie un rezultat organic al vieții noastre, o expresie firească a nevoilor și a tendințelor noastre.

Pentru îndeplinirea unui învățământ în sensul acesta însă nu ajunge o bună organizație școlară. Hotărâtoare e calitatea învățătorului. O cultură pedagogică generală, ori cât de temeinică, nu-i în stare să dea poporului un bun învățător, căci „educatorul, care vrea să dea o adevărată cultură spiritului național se cuvine să cunoască bine virtuțile și scăderile națiunii sale¹¹⁾”. Scopul silințelor noastre să fie deci învățătorul cunosător al sufletului neamului nostru cu o cultură socială și istorică românească. Numai atunci școala noastră va fi în stare să îndrume viața neamului nostru prin educația adevărată a sufletelor tinere. Numai astfel spiritul educației școlare se întâlnește cu acel al educației familiare și sociale și se face posibilă o îmbogățire reciprocă între acești factori educativi.

Și numai din cele înșirate aci se vede lămurit că multe din ideile lui Bărnuț — chiar principiile fundamentale ale doctrinei lui — sunt adevăruri menite să trăiască, și să stăpânească încă multă vreme silințele omenesții. Ceea ce ne atinge mai de aproape e însă actualitatea surprinzătoare ce

o au pentru noi unele din observațiile, atât de adânc străbătătoare, ale lui Bărnuț.

Astfel postulatul lui ca școala să desăvârșească „natura cea bună” a neamului nostru; să fie o parte din însăși viața lui, ca dela ea să pornească lămurirea și întărirea acesteia. Bărnuț a spus acest lucru. Dar nimeni nu a prins cuvintele învățătorului ardelean. După ce moartea l'a răpit catedrei universității ieșene, de unde cuvântul lui pătrunsesse în inimă, el a rămas uitat și multă vreme nu s'au mai făcut încercări de a concepe din acest punct de vedere cel puțin problema școlii ardelene unde el se impunea cu atâta necesitate. Târziu numai silințele altui educator național, care a ridicat din nou — pe temelii neasemănat mai larg și mai solid clădite — deviza națională: „noi prin noi”, a adus iarăși în raza de lumină a preocupărilor noastre și această problemă. Constatările făcute pe baza întâielor observații sunt neașteptate, pentru mulți poate, și de natură să schimbe în multe privințe direcția stăruințelor noastre culturale de acum.¹²⁾

Nu mai puțin actuale sunt observațiile lui Bărnuț cu privire la cultura sufletescă a învățătorului. Actuala stare îngrijitoare a școlii noastre populare ne impune concluzia, că numai o temeinică cultură națională, personalitatea superioară, a învățătorului ca și a celui alt conducător al școlii noastre la sate ar mai putea scăpa de pierderea ori cărei valori pentru cultura națională școala noastră populară, cotropită de potopul legilor potrivnice firii noastre.

Tot astfel e surprinzător și instructiv totodată — cel puțin pentru mulți dintre noi — faptul că atenția spiritelor alese ale generației care ne-a dat exemplul de solidaritate națională a anului 1848, se îndreptă — mai stăruitoare decât astăzi — către primejdia cu care ne amenință o cultură străină, tinzând să desrădăceze sufletele tinerimii culte și să facă păturii conducătoare imposibilă identificarea aspirațiilor sale cu nevoile și credințele celor umili și fără de învățătură, cari sunt toțișii nevoiți să caute la dansa sfat de îndrumare în lumea aceasta nouă în care numai când „aj carte, ai parte”.

¹²⁾ Domnul N. Iorga e de convingerea că școala legilor din urmă în Ardeal e o școală falsificată care însemnează pentru țărânul nostru un bir, material și sufletesc, străinului. — Domnul Dr. O. Ghibu, după o experiență temeinică — răsplata ostenețelor sale pentru școala noastră ardeleană — pare a fi ajuns la aceeași concluzii. (v. „Luceafărul” an. 1914 nr. 1.)

(Sfârșitul în nr. viitor.)

Rectificare...

Arad, 28 Septembrie.

Ne supărasem rău că zările maghiare disconsiderau cu mult cinism elementul românesc din armata austro-ungară, și într'un moment de legitimă indignare am scris acel articol „A magyar baka”. Observăm acum cu satisfacție o corecțiune. Ziarele maghiare și nemțești din monarhie iau notă, după informațiunile corespondenților de război, de uimitorile prestațiuni ale regimentelor românești.

„Neue Freie Presse” publică în Nr.-ul său dela 22 Septembrie și următorul fragment dintr'un raport lung al corespondentului său Roda Roda:

„...99 la sută din soldătimea regimentului 64 sunt Români. Ei s'au luptat ca lei în pădurea dela Grodec, în două lupte la Lemberg, au pricinuit mari pierderi și au biruit. Un caporal povestește că a fost scos din linia de foc de un vânător ungur și a fost dus la locul de pansare. Caporalul voi să știe numele salvatorului său, însă nu s'au putut înțelege. Când Românul a întrebat: „cum te cheamă, cum te cheamă bine-lăcătorul?”, vânătorul i-a spus că e rănit la umăr... Se ajută unul pe altul, Maghiarul și Românul...”

Roda Roda remarcă spiritul acesta de frățietate ce domnește între soldații de diferite naționalități, se simt toți atât de bine unii lângă alții, zice el, a dispărut antagonismul atât de distinct nu îl vezi mult acolo acasă — cetim prin-tre șire...

Revenirea aceasta la realitate a foilor nemțești și ungurești ne procură o vădită satisfacție. Și cum una din calitățile noastre distincte

de neam este francheța, echitatea suntem gata la recunoștință, la rectificarea. Iată care e recunoștința noastră: retușarea articolului „A magyar baka” din partea procurorului a săpat în sufletul nostru urme adânci de indignare. „Retușăm” și noi în parte urmele astea, și cu cât disprețul față de elementul românesc va dispărea, progresiv avem să ștergem de tot urmele.

Suprema dorință a Românilor de acasă este ca să domnească și aici acel spirit de frățietate de care ne vorbește Roda Roda, să stea și aici Românul cu Maghiarul, cu Neamțul pe picior de egalitate cum stau acolo pe gerosul câmp de luptă din nord camarazii de diferite naționalități.

Odată începută bine inițiativa aceasta avem să venim cu rectificări...

Încă un steag a plecat...

Arad, 25 Septembrie.

Fascinătoare putere este în steagul ăsta roșu-galben-vănat! Sufletul volnicului nostru se sguđuie, tot trupu-l vibrează de emoție, ochii i schintelază când prinde în mână bara de care e aninat tricolorul. Tot așa de mișcată freamătă lângă el camarazii...

De când superioritățile armatei au permis ca ostașii români să poată întinde deasupra capetelor deodată cu plecarea pe câmpul de război majestoasele colori, n'a fost rând de volnic să nu le albă cu el. Mare era deprimarea acelor cari ne vesteau că n'au vole să-și facă steag, le interzic mai maril. Numai ce veneau la noi să ne roage ca să ne punem luntre și punte pe lângă mai maril lor, că lor li-e rușine să meargă fără steag, că numai ei n'au „nici un steag”.

Erī a plecat din gara Aradului un nou batalion în majoritate românesc, în frunte cu steagul dărul de redacțiile „Românului” și „Poporul Român”. Am reținut momentele de intensitate sufletescă pe cari le-am avut când au plecat celelalte steaguri, din nou am tresălit la manifestația spontană ce-au făcut-o colorilor românești și acești volnici.

Când d. Savu le-a predat steagul punându-le la inimă că ajunși pe câmpul de luptă să-l atingă de pământul pe care s'au risipit trupurile alor noștri înștilându-le sufletele că steagul nostru stă înălțat, volnicul păreau stane de platră, atata putere s'a adunat deodată în mușchii lor din adâncurile nestluite ale sufletului...

Am avut o nouă mărturie de nemărginită dragoste ce leagă pe volnicul nostru de acest steag, simbol al sufletului și pământului românesc. Și ni s'a repetat impresia că simbolul acesta nu mai poate fi îndepărtat dela noi în vecl veclor, decât poate printr'o fatală abdicare națională, căreia nu noi să-i purtăm vina...

I. Săgeată.

Războiul.

Fierberea în Egipt.

„Frankfurter Zeitung” anunță din Constantinopol: Guvernul englez i-a adus la cunoștință Chedievului că deocamdată nu-i permite să se reîntoarcă în Egipt. Din trupele de Bengali 10,000 de oameni vor rămâne în Egipt pentru întărirea garnizoanei. Ofițerii născuți în Cairo au declarat că ei nu luptă împotriva Califatului. Din cauza aceasta au fost trimiși în ținuturile sudice ale Egiptului.

Agitații antirusești în China.

Din Petersburg se anunță: Ministerul de externe al Rusiei a primit știri foarte neliniștitoare dela ambasadorul său din Peking și dela consulatelor din Mandjuria și China. Agitația antirusească ia în aceste ținuturi proporții tot mai mari. Mărfurile rusești sunt boicotate. Număroși funcționari și comercianți ruși au fost omorâți de bande. În cercurile politice din Petersburg aparițiile aceste au provocat mare neliniște și temere de complicații în depărtatul Orient.

⁴⁾ „Pedagogia” Iași 1870 pag. 35.

⁵⁾ „Pedagogia” pg. 178.

⁶⁾ „Dreptul public” p. 187.

⁷⁾ Ibidem, p. 188.

⁸⁾ „Pedagogia” pag. 36.

⁹⁾ „Pedagogia”.

¹⁰⁾ Ibidem.

¹¹⁾ „Pedagogia” p. 179.

57.000 refugiați în Anglia.

După o telegramă din Londra sosită prin Berlin din 27 August până în 17 Septembrie la Tolkestone au sosit 57.000 refugiați dintre care cei mai mulți sunt Belgieni.

Ajutorul Canadei.

Ministrul apărării țării din Canada face cunoscut că intenționează să trimită Angliei în ajutor o trupă de 31.200 oameni, adică cu 10.000 mai mulți decât ceruse lordul Kitchner. Canada va trimite și 300 de mitraliere.

Tratatul dela București.

— Interesul României. —

Organul oficial al guvernului român „Vijtorul” ține să facă următoarele constatări față de unele svonuri înregistrate de ziarele bucureștene cu privire la tratatul dela București:

„...Interesul român în tratatul dela București nu era legat de anume linii de fruntării, decât atât, întru cât ele asigurau un echilibru necesar intereselor noastre. Acest echilibru România era datoare să-l apere, — în forma lui actuală, — numai atâta vreme cât ea putea crede că această menținere era cu putință.

Dar dacă războiul european, în consecințele lui de mâine, ar putea aduce după sine o schimbare în fruntăriile de azi ale unuia sau altuia dintre statele balcanice, *interesul românesc este ca echilibrul balcanic să fi restabilit pe baza prefacerilor produse, tocmai în scopul ca echilibrul real să se mențină și în forma lui nouă, oricari ar fi liniile de fruntării în deplasarea lor eventuală.*

Articolul din „Epoca” se sprijină deci pe un fond dela început greșit față de punctul de vedere al României, stabilit și primit în consiliul de Coroană.

Dar politica aceasta de svonuri, care are ecou tocmai în presa unui partid de guvernământ, e cu atât mai dăunătoare, cu cât interese mari ale țării obligă factorii răspunzători să evite polemici, cari nu intră în cadrul intereselor și preocupărilor zilei de azi...”

Situația pe câmpul de război din Sârbia.

Din știrile sosite de pe câmpul de război din Balcani se poate constata că toate înălțimile dominante dela Krupanj spre apus (Jagodnya-Biljek-Krinvoth) după lupte înversurate de zile întregi le-am ocupat și am înfrânt aci rezistența Sârbilor. În urma terenului muntos al acestei țări, de sigur pe nime nu-l va fi prins mirarea, că, în vreme ce am concentrat în aceste lupte grosul forțelor noastre din Balcani, singuratiche bande de sârbi sau muntenegrini au putut pătrunde în ținuturi, cari nu erau apărate decât de un minim număr de jandarmi și soldați, rămași acolo pentru siguranță. (Comunicat oficial.)

Câmpul de război din Franța.

A. T. U. anunță din Berlin: Dela cartierul principal s'a trimis în 23 Septembrie seara următorul raport:

Aripa dreaptă a armatei germane din apus se găsește în luptă dincolo de Oise. Incercarea Francezilor de a o încunjura a fost fără rezultat. Spre ost până la Argone azi n'a fost luptă. Spre ost dela Argone am ocupat în cursul zilei Varrenes. Aci continuă atacul. Am făcut prizonieri și am luat dela dușman multe mitraliere și tunuri. Artileria grea a atacat cu rezultat forturile Troyon, Les Paroches, Camp des Ronaisne și Lyonville. În Lorena franceză și la granița Alsacei am respins în unele locuri avangardele dușmanului. Lupte decisive nu s'au dat. Din Belgia și de pe câmpul de război din ost n'a sosit nici o știre mai nouă.

Dela consiliul comun de miniștri din Viena.

Viena. — „N. W. T.” anunță: Ieri după consfătuirea ce a avut loc între primul-ministru contele Ștefan Tisza și contele Berchtold ministru de externe, în palatul ministerului de ex-

terne a avut loc un *consiliu comun de miniștri*, la care afară de miniștri comuni și reprezentantul amiralității au participat primul ministru ungar contele Șt. Tisza și primul ministru austriac cont. Stürgkh. Cercurile politice atribuie o deosebită importanță faptului, că în zilele trecute contele Tisza a fost de două ori la Viena, precum și faptului că înainte de cea din urmă audiență la Viena contele Tisza a fost cercetat de către ambasadorul german dela Viena, contele Tschirsky. Cu acest prilej ambii au avut consfătuiri de mare importanță.

Cercurile politice competente au convingerea, că acești doi bărbați de stat au convorbit nu numai asupra chestiilor de ordin strategic militar, ci și asupra unor chestii de o deosebită importanță diplomatică, și anume, asupra acelora, cari asigură influența șefului guvernului asupra art. de lege 12 din 1868.

Politicianii unguri orientați în chestiile de politica externă pretind a ști, că *în timpul din urmă raporturile noastre diplomatice cu acele state, a căror simpatii puterile triplei antante până acum zadarnic au năzuit să le obțină, — s'au ameliorat considerabil.* În legătură cu acest succes, cercurile noastre politice competente consideră ca foarte favorabilă situația actuală pe câmpul de război a armatei noastre.

Felurite.

A. T. U. publică următoarele telegrame cenzurate:

Budapesta: Miniștrii Harkányi, Teleszky și Hazai au plecat la Viena.

Budapesta: Cele 36 tunuri luate dela Ruși în lupta dela Lemberg se transpoartă prin Ungvár la Budapesta.

Roma: Renumitul scriitor francez Paul Bourget provoacă Italia să ajute Francezilor, fiind în pericol rassa latină.

Milano: Generalul Eidoux, reorganizatorul cavaleriei franceze a căzut pe câmpul de luptă.

New-York: Cablu America—Australia probabil a fost tăiat de vaporul german Nürnberg.

Berlin: Viceconsulul din Safi (Maroco de sud), Carol Junker a fost luat de către Francezi ca prizonier împreună cu mai mulți supuși germani.

Londra: „Times” scriind despre cufundarea celor trei vase engleze face propunerea ca litoralul german să fie închis cu mine și așa să-l blocheze pe dușman.

Constantinopol: Poarta s'a hotărât ca să ceară mai târziu despăgubire pentru averile turcești sechestrate de autoritățile grecești din Macedonia. Dacă Grecia nu va împlini această pretentiuie, Turcia va păși energie față de ea.

Londra: Din Cairo se anunță: Trupele germane au atacat posturile engleze. După o luptă de un ceas Germanii s'au retras lăsând 8 morți. Pierderile Englezilor nu sunt încă cunoscute.

Un an dela moartea lui Vlaicu.

— 31 August (13 Septembrie). —

Aniversarea morții lui Aurel Vlaicu ne găsește în suprema zbuicimare după hotărârea ce se impune să alegă neamul românesc la acest cel mai grav moment al existenței sale, aproape de două ori milenară.

Și cei ce anul trecut au văzut pe Vlaicu inspirând, entuziasmând, inflăcărând din înălțime lumea ce se zbătea ca un torent pe străzile Capitalei, în ajunul mobilizării, au invocat memoria veșnic regretatului aviator în aceste săptămâni din urmă, când națiunea noastră după o lungă cale plină de suferință și plină de glorie, se vede la răspântia fatală în fața destinului său grav și mut, ademenitor și amenințător în același timp.

Cei ce am rămas a purta grija de soarta lăsamântul intelectual al nemuritorului nostru prieten, ne-am trudit din toate puterile ca cel mai târziu pentru această dureroasă aniversare să avem, împreună cu toți Românii, mângâierea de a vedea din nou falnică în văzduh pasărea măiastră a lui Vlaicu.

De mult stă terminat gata, în hangarul propriu dela Cotroceni, aeroplanul „Vlaicu III”, o operă de rară frumsețe, arătând dragostea cu care a gândit-o până în toate detaliile genialu-

lui ei creator și priceperea devotată cu care au înfăptuit constructorii dñii I. B. Magnani și C. Selișteanu, profesor la școala de arte și meserii, intențiile maestrului inventator.

Am lucrat în spiritul lui Vlaicu, modești, neștiuți de nimeni, mulțumitori de câte ori ni s'a arătat interes și bunăvoință din partea autorităților, a ministerului de război, a secțiilor de aviație dela Cotroceni și Băneasa, a promovătorului aviației române, principelui Val. G. Bibescu, a ofițerilor și a publicului mare, care ne-a urmat și el mereu cu interesul său binevoitor, am muncit nu fără greutate, nu fără decepții, nu fără durere.

Când am ajuns la pilotare, s'au îngrămădit piedecile, aproape de a ne descuraja. Nou îndemnat am luat apoi, în vederea campaniei ce putea fi iminentă și la care va avea să asiste și geniul lui Vlaicu plutind peste Carpați. În dimineașele și serile nespuse de fine din August, excelentul pilot al Ligei Române Aeriene d. P. Macavei a făcut mai multe încercări. Ne-am convins de calitățile aparatului, ni s'a mărit încrederea în acest model nou. Dar durere, n'am ajuns încă la momentul zborului liber.

Totuși, în timp scurt aeroplanul „Vlaicu III” va fi pus la punct și predat armatei. Deci să nu se potenteze durerea nimănui prin teineria că opera lui Vlaicu nu a putut fi salvată.

Prof. C. Nedelcu.

Atitudinea Italiei în chestia albaneză.

Ziarul italian „Stampa” desminte știrea după care Italia ar fi pe cale de-a efectua o debarcare de trupe la Valona.

Valona, — scrie ziarul amintit — ar putea să fie amenințată din două părți. În cecece privește **mișcarea Epiroților**, Grecia știe că Italia nu va îngădui cu nici un chip înaintarea lor asupra Valonei; de aceea guvernul din Atena a și dat în acest sens cele mai temeinice asigurări guvernului din Roma. În cecece privește **mișcarea Albanezilor-musulmani**, se observă aci (Roma) că mișcarea lor nu poate să aibă și în adevăr nu are decât un caracter pur religios. Nu se poate admite ca Turcia să se gândească serios la posibilitatea de a recupa Albania.

Dar s'ar putea întâmpla cazul unei **incursiuni muntenegrene** în nordul Albniei sau al ocupării din partea trupelor eline a unor orașe albaneze mai în spre granița grecească.

În aceste două cazuri Italia are de ales între calea diplomatică și cea a armelor. În actualile împrejurări Italia nu se va lipsi de nici unul măcar din soldații săi, Italia a declarat că cât va ține actualul război, ea va considera tot cecece se va petrece în interiorul Albaniei ca trecător și până la lichidarea finală a războiului european. Până atunci Italia va ține ca să fie respectate atât granițele actuale ale Albniei cât și principiul neutralității albaneze.

Pe baza acestui principiu, Italia a înștiințat atât guvernul din Viena cât și guvernele franceze și engleze că nu poate să admită ca un port albanez să slujească drept bază de operațiune pentru acțiunea lor navală, și tot pe baza acestui principiu a intervenit la Viena, cerând lămuriri asupra debarcării unui convoi de arme și munițiuni la San Giovanni di Medua.

Rectificarea listelor de alegători.

În curând comitetele centrale ale comitatelor se vor intruni ca să iee măsurile necesare pe baza legii noi electorale, pentru rectificarea listelor de alegători dietali pe anul viitor 1915, când vor avea loc **alegerile generale pentru dieta**, dacă vom fi atunci pe pace. Lucrările pregătitoare s'au făcut de comisiile exmisse parte înainte de mobilizare, parte în decursul ei și după declararea războiului. Este evident, că acest operat al comisiilor, va fi în multe privințe lacunos.

Acum se pornește procedura de **rectificare** a acestui operat provizoric, asupra căreia atragem luarea aminte a fruntașilor noștri dela sate.

Comitetul central al comit. Caras-Severin a trimis comunelor spre afişare următoarea publicație:

Pe baza §-lui 57 al articolului de lege XIV din 1913 se face cunoscut, că lista provizorie a tuturor alegătorilor de deputat dietal din cercul electoral pe anul 1915 dimpreună cu lista celor lăsați afară, este depusă în sediul cercului electoral, iar lista provizorie a singuraticelor comune și orașe, dimpreună cu lista celor lăsați afară este depusă în comuna mare, în oraș la primărie, resp. la sediul notarului cercual, spre vedere publică din 10 Octombrie n. până în 10 Noembrie n. și anume n. a. dela 8—12. În acest restimp poate căuta în liste orișicine în prezența primăriei comunale ori a însărcinatului ei, iar în zilele de lucru poate lua cople din listă dela 2—6 d. m. În înțelesul §-lor 59—61 ai legii XIV din 1913 au loc **reclamări** contra listelor și **observări** contra reclamărilor.

Ori și cine poate reclama **privitor la persoana** sa contra listelor provizorii. Iar acela, care este introdus în lista provizorie are drept a reclama față de orișicare introducere sau lăsare afară din lista celui cerc electoral. **Reclamările sunt a se prezenta dela 10 Octombrie — 25 Octombrie 1914**, având a se adresa comitetului central comitatens, dar a se prezenta în orașe la primar, în comune mici la notarul cercual. Reclamantul este dator a-și motiva reclamarea și a alătura sau arăta cele dovezi, pe cari își întemeiază reclamarea.

Date referitoare la dare este datoare primăria comunală a le pune fără întârziere la dispoziția celui ce voește să reclameze. Reclamarea se poate întemeia și pe astfel de schimbări, cari au urmat după conscriere. În reclamare se pot aduce și dovezi noi.

Orice reclamare nu se poate raporta decât la o singură persoană.

Se atrage deosebi luarea aminte a tuturor, că se vor respinge fără a intra în merit toate acele reclamări, cari se prezintă deadreptul comitetului central, sau cari nu sunt motivate, sau nu conțin alăturare dovezile, precum și toate acele, cari se rapoartă la mai multe persoane.

Reclamările prezentate se expun dela ziua prezentării până la 10 Noembrie la locurile mai sus indicate spre vedere publică și în acest timp se pot lua copii după modalitățile de mai sus.

Fiecare, care are drept de reclamare poate în acest restimp din 10 Octombrie n. până la 10 Noembrie n. la aceleași autorități a prezenta observările sale față de reclamările prezentate adresându-le comitetului central.

Tot așa nu se vor lua în considerare observările, ca și reclamările, cari nu sunt prezentate la locul competent, sau nu sunt însoțite de dovezi, ori se rapoartă la mai multe persoane.

INFORMAȚIUNI.

Arad, 25 Septembrie 1914.

Boala regelui Carol. Medicul Maj. Sale regelui Carol, Dr. Mamulea a dat publicității următorul buletin:

M. S. regele suferă de o săptămână de colici biliare, afecțiune pentru liniștirea căreia este obligat să rămână câteva zile în pat.

Temperatura se menține normală, hrana se face cu greu, din cauza durerilor, greței și lipsei de poftă de mâncare.

Știri gratuite despre soldații plecați în război. Cancelaria de infonnație a Soc. „Crucea Roșie” din Budapesta, IV. Váci utca 38, a înființat o secție românească, care dă știri în mod gratuit (de cinst) tuturor acelor, cari se interesează de soarta soldaților plecați în război. Întrebările în această privință trebuie să cuprindă numai numele soldatului. Nrul regimentului și al companiei la care servește, anul și locul nașterii. — Orice alte date sunt de prisos.

Pentru mai ușoară îndreptare, publicăm aci o mustră de cerere, care se poate scrie și numai pe carte postală:

Rog să mi se dea informațiuni despre:
Infanterist Solomon Danu
Regimentul 43, compania 10
născut în anul 1886 în comuna Năidas,
comitatul Caras-Severin.

Cu stimă: **Petru Danu**, Nérannádas, u. p. Fehértemplom com. Car.-Severin.

Răspunsul se dă în decurs de 2—3 zile în limba română.

Toate aceste corespondențe să se adreseze conducătoarei secției românești a cancelariei de informații dela soc. Crucea Roșie Ungară, anume:

Doamnei

Hortenzia Birăuțiu

Budapest, VII. Ilka u. 36

Eroii noștri. Foaia ungurească din Deva „Hunyadvármegye” dela 20 Sept., aduce părți din scrisoarea unui sergent (zugsführer), aflător la granița Sârbilor, trimisă acasă unui pieten din Petroșeni. Sergentul e Ungur, dar incolo soldații batalionului, sunt, precum se știe, aproape numai Români. Sergentul vorbind despre nepăsarea cu care omul merge înainte în luptă, după ce s'a deprins cu fiorosul ei zgomot dintâi scrie printre altele:

„...E cea mai mare fericire din lume a privi cum, de pildă, un zugsführer, care în timp de pace e un tată de familie cu inimă blândă, acum se aruncă să doboare 21 de inimici! Că ce e cu soldații noștri, aceea nu se poate descrie, aceea nu e lucru omenesc! Le e cea mai mare bucurie să poată merge înainte și apoi foarte greu îi mai poți opri! Ei în cea mare ploale de gloante nu-și caută coperire, ci își zice unul altuia (aci ziarul maghiar citează românește vorbele dintre soldați):

— Ioane, tu te temi?

— Se teme dracu de ei!

„Dumnezeu meu!”, — zice pe asta zugsführerul ungur, — dar vitejește își mai împlinesc acest neam (românesc) datorința lui!”

Nu voesc și nici nu pot să-ți mai spun mai departe, numai ani de zile să-ți povestesc...”

Increștân cu plăcere aceste laude ce copăr pe voincii noștri aflători pe câmpul de război, — și cari acasă sunt locuitorii pacnicelor noastre sate.... (Lib.)

Armata rusească se îndreaptă împotriva Germaniei. „The Newyork Herald” (ediția din Paris) primește în 15 Septembrie din Petersburg: Ministrul de război a declarat că Rusia își va îndrepta acum toată forța militară împotriva Germaniei, disconsiderând trupele austro-ungare.

Efecte bune. Ori ce s'ar spune războiul are și efectele lui bune. Așa de exemplu o mulțime de oameni învață geografia Austriei, Germaniei, Franței, Belgiei și Angliei. Unii se uită chiar și pe hartă. Apoi o mulțime de oameni au uitat grijile lor mărunte, pentru a nu mai avea decât marile griji politice ale Europei, ba chiar ale lumii. Cine nu polemizează acum măcar cu Wilhelm al II-lea. Fiecare se simte un cetățean din Cosmopolis. Apropo de Cosmopolis: un premiu celui care-l va găsi pe hartă.

Bernard Shaw. „Neue Fr. Presse” citează un articol al lui Bernard Shaw, sub titlul „Crima în contra civilizației”, în favoarea Rusiei, și în care Shaw exprimă speranța că toate puterile apusene cari sunt implicate în acest război european, se vor achita așa de eroic de scopul lor încât vor fi silite a împărți onorurile războiului și a încheia pacea pentru totdeauna. Căci, se întreabă Shaw, ce ar putea să se producă dacă am desface Germania și am nimici și Suedia după ce o vom fi silite a se pune alături de Germania? În acest caz am trebui să apărăm Suedia și Germania în contra Rusiei și chiar să intervenim pentru protecțiunea lor atunci când suntem sleiți de un război fratricid: nu să ne nimicim unul pe altul, ceea ce este cu neputință, ci să ne respectăm unul pe altul și să ținem cont de înalta destinație de a lucra ca purtători ai civilizației comune occidentale în contra națiunilor semicivilizate. Aceasta este ceea ce trebuie să învățăm înainte de toate și acesta este scopul pentru care trebuie cu toții să iscălim îndată un tratat de pace neapărat necesar.

Rectificare. La publicarea listei dnei Iovanca Dr. Nemet, din vina culegătorului s'a omis inserarea a două contribuții: una a dnei **Cornelia Lugojan** de 2 cor. și alta a dnei **Iulu Herbay** de 20 cor.

Atentatul din Serajevo. Ziarul „Obzor” din Zagreb anunță din Serajevo: Desbaterea procesului intentat atentatorilor din Serajevo, Princip și tovarășii, va avea loc la sfârșitul lui Noembrie în Serajevo. Instrucția e terminată și acuza, care e cuprinsă pe 500 pagini e concipiată. Desbaterea va avea loc în fața judecătorei civile, iar nu în fața tribunalului de război, deoarece atentatul s'a săvârșit încă înainte de proclamarea stării de război în Bosnia.

Examenul de calificare preotească în Arad au avut loc în 9/22, 10/23 și 11/24 Sept. a. c. Următorii absolvenți de teologie au trecut cu succes acest examen: Emilian Căpitan, Ioan Cioflan, Gheorghe Gavra, Ștefan German, Cornel Mager, Vasile Medrea, Dr. Ștefan Muntean, Gheorghe Papp, Traian Popovici, Silviu Sabău, Mircea Vaidean, Nicolae Vlad, Nicolae Dicu, Dimitrie Iancovici, Aurel Jurca, Petru Binchiel, Valer Corbu, Silviu Lelescu, Vasile Lungu, Mihai Mihut, Ioan Oprea și Dionisie Petrișor.

La Seminarul teologic din Blaj, cursurile se încep în 5 Octombrie n. 1914, deci prin aceasta se avertază alumnii, ca pe ziua de 5 Octombrie a. c. să se prezinte în Seminar. Blaj, la 24 Septembrie n. 1914. — **Rectoratul seminarului.**

Cinci și toți cinci... Răsfoind listele răniților spre marea noastră uimire descoperim cinci nume prea bine cunoscute. Sunt numele fraților **Sorescu**. Toți cinci au fost în slujba împăratului și toți cinci au fost duși la război. Iar astăzi trei dintre ei: **Mircea, Horaț și George** sunt în spitalul din Brașov, iar **Ovid și Sabin** sunt în spitalul din Budapesta toți răniți.

Cinci frați și toți cinci... Ei sunt fiii fostului avocat din Brașov **Oct. Sorescu** și sunt bine cunoscuți de societatea brașoveană.

De dragul datoriei, ei au dat un scump tribut de sânge. Cetind numele lor în lista răniților simțim o explicabilă emoție și abia putem îneca lacrima care ne cerează ochiul.

Trimitem acestor cinci frați și mult stimătei lor mame văd. **M. Sorescu** cuvântul nostru de încurajare. — („Gaz. Trans.”).

Ultima oră.

DE PE CÂMPUL DE LUPTĂ DIN SERBIA.

Budapesta. — Oficial. — *Dela cartierul general dela sud se comunică următoarele: Din știrile sosite până acum se constată, că după crâncene lupte cari au durat mai multe zile, trupele noastre au cucerit toate colinele dominante situate spre vest dela Krupanj (Jagodnia—Bljke—Crnivrh). Fortele sârbești de aci au fost complet înrânate.*

În urma terenului țării nu nimeni să nu-l surprindă luptul, că în totul acestor lupte a forțelor noastre armate din Balcani unele bande sârbe sau muntenegrene au reușit să înainteze pe teritorii slab apărate din partea noastră. General Höfer.

HINDENBURG CĂTRE SOLDAȚII SĂI.

Berlin. — Pe câmpul de război din ost de mai multe zile n'au mai avut loc lupte mai însemnate. Generalul Hindenburg — după cum anunță o telegramă — a multumit în ordinul de zi soldaților săi eroi și le face cunoscut marile proporții ale victoriei germane.

DE PE CÂMPUL DE RĂZBOI DIN APUS.

Berlin. — Dela cartierul principal se anunță: Pe câmpul de război din apus în general n'au avut loc evenimente mai mari. Unele lupte parțiale s'au terminat în favorul Germanilor. De pe câmpul de război din Belgia nu sunt știri mai noi.

Paris. — Lupta ia tot mai mult un caracter de asediare și așa se explică desfășurarea ei înceată.

IN GALITIA.

Budapesta. — Pe câmpul de război din Galitia e încă tot liniște și numai când și când se aude câte o bubuitură de tun și au loc hărțuiri între patrule.

Redactor responsabil: **Constantin Savu.**

Tiparul tipografiei „CONCORDIA”, societate pe acții în Arad. — Editor-responsabil: **prof. VASILE STOICA.**